

УДК 327.51(1-622)НАТО:(410)+(73)(045)

Тетяна Клиніна
*Кандидат історичних наук, асистент
Національний авіаційний університет*

СТВОРЕННЯ НАТО ТА ЙОГО РОЛЬ В БРИТАНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИХ ВЗАЄМИНАХ

У статті розглядається процес створення Організації Північноатлантичного договору. Зазначається, що закінчення Другої світової війни дало поштовх для розвитку зовнішньополітичної діяльності США, відсторонивши, таким чином, ізоляціонізм на другий план. Акцентується увага на тому, що тісне британсько-американське співробітництво в роки війни трансформувалось в Атлантичне партнерство. Саме створення НАТО остаточно закріпило оформлення військово–політичного співробітництва США та Великої Британії у формі співробітництва в межах НАТО.

Ключові слова: НАТО, США, Велика Британія, колективна безпека, британсько–американські відносини.

Розвиток сучасних міжнародних відносин супроводжується сукупною взаємодією багато чисельних факторів, серед яких одну із провідних ролей відіграє двостороннє співробітництво. Саме цей рівень співпраці, будучи пріоритетним у зовнішній політиці кожної країни, здатен створити основи для подальших багатосторонніх зв'язків, що може знайти своє відображення у вигляді важливих міжнародних організацій. Прикладом такої кооперації можуть виступати такі зовнішньополітичні партнери як Сполучені Штати Америки та Велика Британія, які, починаючи з періоду Другої світової війни та протягом останніх сімдесяти років, продовжують розвивати тісну співпрацю один з одним, підтримуючи в дипломатичних та військових акціях, тим самим продовжуючи традиції атлантичного співробітництва закладені У. Черчиллем та Ф. Рузвельтом. Одним з головних результатів британсько–американського військово–політичного співробітництва стало

створення Північноатлантичного альянсу, найпотужнішої системи колективної безпеки, що, в свою чергу, є яскравим прикладом того, коли двостороннє співробітництво стає основою для створення ефективного міжнародного альянсу. Організація Північноатлантичного договору показала свою значущість та зуміла пристосуватися до нових реалій сьогодення. Тому задля розуміння сутності та сучасного значення НАТО дослідження витоків формування атлантичного альянсу крізь призму англо-американських відносин є безумовно необхідним.

Питанню післявоєнної політики США та Великої Британії в цілому присвячені роботи багатьох зарубіжних, російських та деяких вітчизняних істориків. Узагальнюючі праці Д. Ферелла, Дж. Геддіса, Д. Рейнолдса, А. Добсона, С. Марша з історії «холодної війни» стосуються різних проблем англо-американського співробітництва [6]. Особливо цікавою для нас є робота «Час страху та надії. Створення Північноатлантичного договору, 1947 – 1949 рр.» [18] І. Рейда, яка дає нам уяву про зовнішню політику 33-го президента США Гаррі Трумена та міжнародне становище першого післявоєнного десятиліття. Монографії та статті таких українських вчених, як Н. Л. Яковенко, В. Ю. Крушинський, Б. М. Гончар, О. В. Потехін присвячені різним аспектам політики Великої Британії та США другої половини ХХ століття, де автори розглядають питання британсько-американського співробітництва на початку «холодної війни» фрагментарно, або як передісторію чи витoki тієї чи іншої розглянутої проблеми [4]. Певну увагу заслуговує робота українського науковця С. В. Юрченко, де історик аналізує зовнішню політику США, а заразом й Великої Британії, в умовах біполярності міжнародної ситуації [5].

До закінчення Другої світової війни Сполучені Штати Америки перетворилися в основний політичний та економічний «центр сили» на міжнародній арені, посиливши економічний та військовий потенціал, закріпивши позиції в багатьох регіонах світу, важливих з економічної, політичної та стратегічної точок зору. Тому, на порядок денний, перед

американською політикою постало завдання визначення повоєнних цілей своєї політики [2, с. 86]. Але це було не складно – США мали намір відігравати визначну роль в політиці країн Азії, Африки, Латинської Америки та, що особливо важливо з точки зору міжнародних відносин в цілому, в Європі [1, с. 83].

Що стосується Великої Британії, то після війни англійська політична і військова стратегія визначалася цілями, які переслідувала англійська зовнішня політика. Американський дослідник Р. Розекранц відзначає, що перші два роки після закінчення війни англійське стратегічне планування не було досить визначеним, і лише в 1948 році військова політика набула чітких контурів: «вороги були офіційно визначені, з союзниками встановлювалися безпосередні відносини, а характер і стратегія ймовірних військових компаній були приблизно сформульовані» [9, с. 68]. «1948 рік – зауважує Розекранц, – воістину був періодом рішень для Англії у військовому плані. Радянський Союз – майбутній ворог. Сполучені Штати і Європа – головні союзники» [9, с. 90-91]. «Час починає працювати на західний світ» [20]. Отже, політичні цілі США та Британії певною мірою збігалися. Група британських високо посадовців, яка зібралася для неформального обговорення з європейського співробітництва у січні 1949 року в ході переговорів по НАТО [11], підтверджувала: «Починаючи з післявоєнного планування, наша політика полягала в тому, щоб забезпечити тісне політичне, військове та економічне співробітництво з США. Це було необхідно, для того, щоб отримати економічну допомогу. Це завжди буде мати вирішальне значення для нашої безпеки... Ми сподіваємося, забезпечити особливі відносини з США і Канадою... оскільки ми не можемо покладатися на європейські країни» [12]. Але Велика Британія також розглядалась Сполученими Штатами як «необхідна». У відповідності до політики Державного департаменту, у заяві від 11 червня 1948 року зазначалось, що «ніяка політика і дії іншої країни у світі, за винятком можливо тільки СРСР, не мали більшого

значення для нас». У кінці 1949 року значення Великої Британії, а разом з нею і Співдружності, було підтверджено. Зокрема вказувалося, що «жодна інша країна не має такого становища бути нашим основним союзником і партнером, як Велика Британія. Вона має внутрішню політичну силу і важливі можливості у політичній, економічній та військовій галузях по всьому світу ... Для досягнення наших цілей зовнішньої політики ми повинні бути у співпраці з нашими союзниками і друзями. Британія, а разом з нею і Співдружність, є нашими найбільш надійними і корисними союзниками, з якими «особливі відносини» повинні існувати. Це ставлення не є самоціллю, а використовується як інструмент досягнення спільної мети, в результаті чого не можна дозволити собі допустити погіршення наших відносин з британцями» [7, р. 870].

Американські припущення за «планом Маршалла» полягали в тому, що США будуть забезпечувати економічну та фінансову допомогу, а не військову, для зміцнення Західної Європи. Але Ернест Бевін, міністр закордонних справ Великої Британії, був переконаний, що серйозна небезпека загрожує й американським військовим зобов'язанням. Таким чином, з 1946 року він працював у цьому, спочатку не особливо успішному, напрямі. Але у лютому 1948 року, внаслідок перевороту в Чехословаччині, який, в союзі з іншими тогочасними міжнародними подіями, змусив американців змінити свою думку й вести переговори щодо створення західноєвропейського військового альянсу. Е. Бевін був першим, хто запропонував те, що потім стало відоме як Організація Північноатлантичного договору (НАТО). 17 грудня 1947 р. ще на Лондонській зустрічі міністрів закордонних справ, Е. Бевін говорив французам про необхідність створення свого роду федерації в Західній Європі та залучення американців. Потім, ввечері, побачивши, Дж. Маршалла, держсекретаря США, він розповів йому про свою розмову з Ж. Бідо, державним діячем Франції, наголосивши на проблемі створення оборонної системи, яка має складатися зі США, Франції, Італії, Великої

Британії та домініонів; це був би неформальний союз, який підтримувався владою, грошима і рішучими діями, будучи свого роду «духовною федерацією Заходу». Дж. Маршалл був готовий для подальшого обговорення, і Е. Бевін заявив про наміри подальшого обговорення даного питання з кабінетом міністрів, й пообіцяв повернутись з більш визначеним планом. Це був початок процесу створення Організації Північноатлантичного договору [13]. Ще до цього, 4 березня 1947 року, Англія і Франція підписали Дюнкеркський договір, щоб попередити можливість відродження німецької агресії. Дюнкеркський договір став підґрунтям в системі військово-політичних союзів, покликаних служити досягненню Англією її зовнішньополітичних цілей. Вже наприкінці 1947 року Е. Бевін почав діяти з метою «розширити Дюнкеркський договір... і перетворити його в Західний Союз, що включає країни Бенілюксу, а можливо і деякі інші». 13 січня 1948 р. Е. Бевін доручив британському послу в Парижі, Оліверу Харві, запропонувати Ж. Бідо одночасне звернення до Бельгії, Нідерландів і Люксембургу з метою укласти договір на кшталт Дюнкеркського. У подальших планах Е. Бевіна було приєднання до договору Італії, країн Середземномор'я та Скандинавії, з'єднавши таким чином, не комуністичні країни Західної Європи і Близького Сходу. Ж. Бідо відразу погодився й 20 січня дана пропозиція була надіслана трьом країнам Бенілюксу [14]. Тим часом Е. Бевін надіслав листа Дж. Маршаллу, аби розповісти йому про перебіг подій. Останній в свою чергу наголосив, що він буде робити все, що зможе, щоб допомогти європейцям. Е. Бевін вважав, що без підтримки Америки будь-яка західноєвропейська система буде мати невелике значення. За задумом Е. Бевіна військово-політичний союз західноєвропейських держав мав спиратися на американську військову та економічну міць і стати першим важливим кроком в процесі консолідації західної демократичної системи [7, с. 9-10].

Е. Бевін бачив у майбутньому Західному союзі лише підґрунтя, яке б стало основою для створення більш широкої коаліції співпраці в політичній і військовій сферах. Як вказував М. Хендерсон, британський дипломат, який приймав участь у переговорах щодо створення НАТО, «якби він (Бевін – Т. К.) звернувся за підтримкою передчасно до США, перш ніж що–небудь було побудовано в Західній Європі, він налякав би американську громадську думку назавжди» [9, с. 6].

Взагалі свою ідею Е. Бевін обґрунтовував тим, що економічного відновлення в рамках «плану Маршалла» недостатньо для того, аби протистояти економічному і політичному блоку, створеному СРСР [7, с. 10]. Британські військово–політичні кола не хотіли посилати великі експедиційні сили в континентальну Європу в разі початку війни і були зацікавлені в консолідації оборонних зусиль західноєвропейських держав і залученні американських ресурсів до оборони Західної Європи. Подібних поглядів дотримувався і британський посол в США лорд Інверчейпл, який вважав, що без американської підтримки будь–який західноєвропейський блок не буде ефективним [7, с. 19]. В цілому, у Вашингтоні не виключали безпосереднього приєднання до Західного союзу, але лише за умови, що «європейські країни готові надати розгорнуту концепцію духовного та економічного союзу» [18, с. 34-37]. Таким чином, ця «скрита готовність» Сполучених Штатів була прийнята Англією та Францією та стала одночасно інструментом для об'єднання та розподілу Європи. Для тих, хто, прийняв його, він став підґрунтям нового виду західноєвропейської єдності, для тих, хто відкинув – тонким інструментом американського домінування [10, с. 125].

Початкове небажання США зв'язувати себе певними зобов'язаннями щодо безпеки Європи породило зневіру, насамперед, у Великій Британії. Е. Бевін зауважував, що підтримка США могла б надати неабиякого впливу на можливих членів Західного Союзу, оскільки саме цього Британія і очікувала від Сполучених Штатів. У лютому 1948 року це питання стало

предметом обговорення між англійцями та заступником держсекретаря Р. Ловеттом.

Роберт Ловетт був досить обережним, і не без підстав, тому що він отримував суперечливі поради, крім того, були й інші важливі питання, які необхідно було приймати до уваги. 2 лютого 1948 р. він написав послу Великої Британії в США лорду Інверчейплу, даючи зрозуміти, що США не візьмуть участь у такій організації до тих пір, поки самі європейці не покажуть належним чином, через офіційний договір, що вони «готові діяти спільно, захищаючи самих себе». Основною причиною цього небажання діяти полягало у поділі думок у Держдепартаменті, між тими, хто вважав, що США повинні брати участь і тими, хто дотримувався іншої позиції. На жаль, для Е. Бевіна, в числі тих, хто виступав проти такої співпраці, були дві найвпливовіші людини Держдепартаменту – Джордж Кеннан і Чарльз Болен. Вони побоювалися, що такі дії спровокують росіян, але ще більше вони побоювалися, що це безповоротно розділить континент [8, с. 71].

Крім того, Дж. Маршалл і Р. Ловетт були на той момент зайняті іншими пріоритетами: отриманням законодавчої сили «плану Маршалла» через конгрес, і забезпеченням, аби ресурси Німеччини були під контролем Заходу. За словами Хендерсона, «Бевін побоювався зміщення подій у замкнене коло: західний союз не в змозі матеріалізуватися через відсутність знання американських намірів, а Америка не бажає робити будь-який крок у напрямку до Західної Європи до тих пір поки Західна Європа не консолідує себе» [9, с. 10]. Але потім відбувся чеський державний переворот. Як писав пізніше один з дипломатів, «продюсер великого союзу ... страх» [7, с. 46]. Не останню роль зіграло і повідомлення 8 березня 1948 року міністра закордонних справ Норвегії Халварда Ланге американським і британським послам в Осло, що він отримав попереднє повідомлення про те, що СРСР має намір вимагати, аби Норвегія підписала пакт про оборону по тій лінії, по якій фіни були змушені підписатися. У повідомленні вказувалося, що Норвегія хоче

відмовитися, але уряду необхідно знати, що, якщо раптом щось станеться, США і Велика Британія готові прийти на допомогу [15]. У результаті цього 17 березня 1948 р. був підписаний Брюссельський пакт [16]. В той же день Г. Трумен публічно підтримав його, заявивши, що американські війська залишаться «доки не буде забезпечений мир в Європі». Але цього було недостатньо для Е. Бевіна. У момент підписання договору про Західний союз Е. Бевін направив до Вашингтону телеграму з висловленням надії, що цей акт послужить справі створення більш широкого військово-політичного угруповання за участю США. До цього часу вже стало зрозумілим, що Америка не схильна вступати в двосторонні союзи і воліє приєднатися до багатосторонньої організації. 23 квітня Е. Бевін направив нову телеграму, в якій пропонував Сполученим Штатам «скликати конференцію для розгляду заходів з оборони району північної Атлантики». Нарешті, він пропонував виробити «систему, яка включала б США в цілях колективного опору агресії» [7, с. 48].

Враховуючи новини з Норвегії (англійці й американці відразу пообіцяли норвежцям цілковиту підтримку) [7, с. 51], Е. Бевін запропонував 12 березня тристоронні переговори між Великою Британією, США та Канадою з метою обговорити західну європейську безпеку. Через кілька годин після отримання повідомлення Е. Бевіна, Дж. Маршалл відповів, що «ми готові перейти відразу на спільне обговорення щодо створення системи євроатлантичної безпеки. Я пропоную якнайшвидший приїзд британських представників на початку наступного тижня» [7, с. 48]. Це стало сигналом для початку переговорів. Авторитетний дослідник британсько-американських відносин Д. Рейнолдс вказує, що саме після шокуючих подій, що відбулися в Чехословаччині в лютому 1948 року, на порядок денний стало не питання, а вимога про надання не стільки економічної, скільки військової допомоги Сполученими Штатами країнам Західної Європи [19, с. 179].

Велике значення для переходу Сполучених Штатів Америки у бік колективної безпеки, стала Резолюції № 239 голови сенатського комітету з міжнародних зв'язків А. Ванденберга, публічно озвучена в Сенаті 11 червня 1948 року [3, с. 78], в результаті чого проблема набула розголосу і стала порядком денним міжнародного масштабу. Згідно резолюції Ванденберга, сенат США підтримував ініціативи президента в галузі створення «регіональних та інших колективних угод, які засновані на постійній та ефективній самодопомозі і взаємодопомозі і які стосуються національної безпеки» [3, с. 79]. Резолюція створювала передумови для продовження переговорів з підготовки військово–політичного блоку за участю більшого числа європейських держав. Вона остаточно порвала з традицією ізоляціонізму, санкціонувавши участь США в мирний час у військових союзах за межами Західної півкулі. Таким чином, прийнята резолюція відкривала американському уряду юридичні можливості для участі в військово-політичних блоках. Показово те, що А. Ванденберг не наважувався подати на розгляд даний проект раніше 1949 року – в той час тільки-но був прийнятий «план Маршалла», і тактичні міркування змушували його не поспішати з пропозицією нового глобального проекту [7, с. 92-96].

Для Сполучених Штатів угода колективної безпеки була історичною інновацією величезного значення. Ніколи ще в своїй історії вона не брала на себе зобов'язання очолити в мирний час союз з обов'язковими силами за межами американської півкулі. Членство в Організації Об'єднаних Націй, незважаючи на всі зобов'язання, які США там мали, залишали Америці свободу дій шляхом право вето в Раді Безпеки. Північноатлантичний договір встановлював конкретне зобов'язання, по–справжньому «заплутував альянс» [17].

В п'ятій статті договору містилося дві альтернативи при визначенні меж галузі безпеки:

- альтернатива А – визначала район безпеки Європою і Північною Америкою, а також морським і повітряним простором Північної Атлантики на північ від тропіка Рака;

- альтернатива Б – значно відрізнялася від «альтернативи А» своєю територією і визначала район безпеки Європою, Північною Америкою, Африкою, морським і повітряним простором Північної Атлантики на північ від тропіка Рака, морським і повітряним простором Західного Середземномор'я [7, с. 335].

Таким чином, альтернатива Б істотно розширювала простір безпеки і включала територію потенційних держав–учасниць альянсу, в тому числі Італії, Греції, Туреччини, Португалії та Ірану. Голова Комітету з міжнародних зв'язків Т. Коннеллі, у свою чергу, зазначав, що і альтернатива Б не відповідала національним інтересам США і повинна бути скоригована так, аби кордони Північноатлантичної зони були максимально наближені до території потенційного супротивника, яким був Радянський Союз.

На початку 1949 року була досягнута згода про розширення Західного союзу шляхом приєднання до нього США, Норвегії, Данії, Ісландії, Португалії, Канади та Італії [17].

Забезпечення оперативного стримуючого фактору стало прийняття рішення про «тимчасове, звичайно, з британською згодою, розміщення двох ескадрильїв американських В-29», літаків розрахованих на перевезення атомної бомби. Це перетворення Сполученого Королівства в «нездоланного авіаносця» мало величезне значення для обох країн. У серпні 1948 року «тимчасове» стало ще більш «постійним», з приходом іншої ескадрильї В-29 і збільшення чисельності персоналу ВПС США у Великій Британії до 6000 чоловік. Коли Стаффорд Криппс, відвідав Вашингтон у жовтні 1948 року, міністр оборони Джеймс Форрестал повідав йому, що «Британія повинна розглядатися в якості основної бази для розгортання американської потужності». Напруженість зросла й із

здійсненню радянської блокади Берліна, яка почалася 24 червня 1948 року і тривала наступних дев'ять місяців, протягом яких США і Велика Британія здійснювали в обложене місто поставки продовольства літаками (це була перша суттєва британсько –американська військова місія після війни) [17].

Досягнувши домовленості про початок переговорів щодо євроатлантичної безпеки, на порядок денний постали певні труднощі. Головне питання полягало в тому, які країни повинні бути включені в майбутній блок? Лише країни Брюссельського договору та США з Канадою? А що стосується Скандинавії? Норвегія і Данія, вважаючи свою безпеку життєво важливою, зробили свій вибір на Північноатлантичному пакті. А як щодо Італії? Чи повинна вона, не будучи країною північної Атлантики, бути включеною до майбутнього союзу? У результаті було вирішено, що через свою слабкість Італія може дрейфувати до східного блоку, створюючи тим самим загрозу східній частині Середземного моря, і тому була включена до списку [9, с. 110].

4 квітня 1949 р. договір був підписаний. За умовами договору Сполучені Штати домовилися зі Сполученим Королівством, Канадою, Францією, Бельгією, Голландією, Люксембургом, Ісландією, Данією, Норвегією, Португалією та Італією, що «збройний напад на одну з них повинен буде розглядатися як напад на всіх, і що в такому випадку кожен буде надавати допомогу потерпілому, приймаючи негайно, індивідуально і спільно з іншими сторонами, такі заходи, які він вважатиме необхідними, включаючи застосування збройної сили» [21]. Такий широкий відхід від національної традиції ніколи не був би досягнутий якби США не були глибоко вражені погрозами з боку СРСР і, крім того, зі значимістю для її власної безпеки Західної Європи. Саме у зв'язку з другим із цих факторів, британська роль була вирішальною. Велика Британія і Західна Європа могли тільки виконувати свою традиційну роль як зовнішнього бастиону оборони США. Таке ж положення речей мало місце і в 1940 році, коли загроза вторгнення гітлерівської Німеччини на Британські острови

ставилася в пряму залежність безпеки Сполучених Штатів від безпеки Великої Британії.

Для Британії такий союз був дуже важливий. Вона не хотіла приймати зобов'язання по захисту Європи автоматично і наодинці. Уроки 1917 і 1940 років були глибоко вигравірувані в її національній свідомості. Дюнкеркській і Брюссельській договори показали, що навіть в надмірно небезпечний стан, в якому Британія могла опинитись, вона була готова дати тільки ті гарантії континенту, які могла. Але і ці зобов'язання набули свого значення в якості задатків готовності Великої Британії, зробити все, що могла сама, перш ніж відкрито виступити за участь зі США. Самі по собі ці зобов'язання не були достатніми, але вони були демонстрацією того, що Європа, під керівництвом Великої Британії, була готова відігравати активну, а не просто пасивну роль в організації колективної оборони. Так було в березня 1948 року, коли Е. Бевін зробив те, що, здається, було першою явною пропозицією для Північноатлантичного пакту – будівництво ядра навколо Брюссельського договору. Були дійсно деякі розбіжності між Лондоном і Вашингтоном про сутність характеру нового альянсу. Британія бачила це як майже злиття демократій Північної Атлантики, пов'язаних схожою ідеологією, а також взаємним інтересом. Американці були більш стратегічного мислення. Як це не парадоксально, але НАТО будучи дійсно щитом Заходу, ніколи не був мечем Заходу, навіть оборонним.

Таким чином, політичні зміни, що почали відбуватися з середини 40-х років ХХ століття поставили на порядок денний питання трансформації зовнішньополітичної поведінки. Віднині політичні лідери США та Великобританії дійшли висновку, що стабільний світовий порядок можливий лише при взаємному міжнародному економічному та військово-політичному співробітництві, досягти який можливо лише шляхом створення системи колективної безпеки, здатної відповідати на можливо нові прояви агресії. Саме тому тісне англо-американське співробітництво

в роки війни перетворилося в комплексне Атлантичне партнерство, міцність якого ґрунтувалася на ідеологічному, економічному, політичному та військовому факторах.

Список використаних джерел та літератури

1. Висков С. И. Борьба в правительственных кругах США по вопросам внешней политики (1945 – 1949 гг.) / С. И. Волков. // Вопросы истории. – 1998. – № 6. – С. 81-95.
2. Пік С. М. США – Велика Британія: «особливі відносини» / С. М. Пік. – К.: Знання, 2006. – 286 с.
3. Резолюция Сената США № 239. Вашингтон. 11 июня 1948 г. («Резолюция Ванденберга») // Системная история международных отношений в четырёх томах. События и документы: 1918 – 2003 / Под ред. А. Д. Богатурова; Сост. Е. Г. Капустян, А. В. Мальгин, А. А. Соколов. – М.: НОФМО, 2004. – Т. 4. – С. 78-79.
4. Яковенко Н. Л. Європейська інтеграційна політика Великої Британії та міжнародні чинники її формування (друга половина ХХ - початок ХХІ ст.): дис... д-ра іст. наук: 07.00.02 / Наталя Леонідівна Яковенко; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2005. – 507 с.; Крушинський В. Ю. Британська Європа чи європейська Британія: Великобританія в європейських інтеграційних процесах / В. Ю. Крушинський. – К.: Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2003. – 214 с.; Гончар Б. М., Яковенко Н. Л. Сполучені Штати в системі зовнішньополітичних пріоритетів Великої Британії – еволюція «особливості» / Б. М. Гончар, Н. Л. Яковенко // Дослідження світової політики. Зб. наук. пр. – Вип. 13, К.: ІСЕМВ, 2000. – С. 3-12; Гончар Б. М. США і ООН: деякі проблеми взаємовідносин / Б. М. Гончар // Актуальні проблеми міжнародних відносин. Збірник наукових праць. Вип. 96. – К., 2011. – С. 63-70; Потехин А. В. Дипломатія США в Східній Європі, 1945 – 1950 / А. В. Потехин. – К.: Наукова думка, 1991. – 138 с.

- 5.Юрченко С. В. США и международные кризисы в биполярном мире (1940-1960-е годы) / С. В. Юрченко. – Севастополь: издательство «Флот України», 2000. – 104 с.
- 6.Ferrel R. Harry S. Truman and the Cold War Revisionist / R. Ferrel. – Columbia: University of Missouri Press, 2006. – 142 p.; Gaddis J. We Now Know: Rethinking Cold War History / J. Gaddis. – N. Y., 1997. – 448 p.; Reynolds D. The Origins of the Cold War in Europe: International Perspectives / D. Reynolds. – N.Y., 1994. – 271 p.; Dobson A., Marsh S. The US Foreign Policy Since 1945 / A. Dobson, S. Marsh. – N.Y., 2006. – 288 p.
- 7.Foreign Relations of the United States. Diplomatic Papers. Volume III, 1948. - Washington: Gov. print. office. – 1165 p.
- 8.Folly M. H. Breaking the Vicious Circle: Britain, the United States, and the genesis of the North Atlantic treaty. – № 12. – 1988. – Diplomatic history. – P. 59–77.
- 9.Henderson N. Birth of NATO. / N. Henderson. – L.: Westview Press, 1983. – 288 p.
- 10.Nicholas H. G. Britain and the United States / H. G. Nicholas. – L., 1963. – 208 p.
- 11.Public Record Office (Great Britain, Kew, London). Statement on Defence 1949. Memorandum. CAB 129/32/21 CP (49) 21. – Режим доступа: <http://discovery.nationalarchives.gov.uk/SearchUI/Details?uri=D7655606>
- 12.Public Record Office (Great Britain, Kew, London). Permanent Under Secretary's Committee: briefs on foreign policy. Code 500, file 3 (papers 4510 - 5016) FO 371/76385.
- 13.Public Record Office (Great Britain, Kew, London). Bevin's conversations with Bidault and Marshall, 17 December. FO 371/67674/ZU009 for Marshall and ibid. / Z11010 for Bidault).
- 14.Public Record Office (Great Britain, Kew, London). Machinery for furthering the Project for a Western Union. CAB 129/24/27 CP (48) 57. – Режим доступа: <http://discovery.nationalarchives.gov.uk/SearchUI/Details?uri=D7655333>

15. Public Record Office (Great Britain, Kew, London). Fortnightly Economic Report. Memorandum. CAB 129/25/7 CP (48) 67. – Режим доступа: <http://discovery.nationalarchives.gov.uk/SearchUI/Details?uri=D7655343>
16. Public Record Office (Great Britain, Kew, London). The Anglo-Norwegian Fishery Dispute. Memorandum. CAB 129/30/27 CP (48) 257. – Режим доступа: <http://discovery.nationalarchives.gov.uk/SearchUI/Details?uri=D7655533>
17. Public Record Office (Great Britain, Kew, London). North-West Atlantic Fisheries Convention. Memorandum. CAB 129/32/8 CP (49) 8. – Режим доступа: <http://discovery.nationalarchives.gov.uk/SearchUI/Details?uri=D7655593>
18. Reid E. Time of fear and hope. The making of the North Atlantic treaty, 1947 – 1949. / E. Reid. – Toronto: McClelland and Stewart, 1981. – 315 p.
19. Reynolds D. The Origins of the Cold War in Europe: International Perspectives. / D. Reynolds. – New York, 1994. – 485 p.
20. «The Christian Science Monitor». 22 May 1948.
21. The North Atlantic Treaty. NATO Archives. – Режим доступа: http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm

CREATION OF NATO AND HIS ROLE

IN THE BRITISH–AMERICAN RELATIONSHIP

Creation of NATO in the article is characterized. End of World War II gave a powerful impetus to the development of US foreign policy activities, relegating thus isolationism by the wayside. It became clear that in order to prevent a repetition of aggression in the world is necessary to create a collective security system. Close British–American cooperation during war escalated into a comprehensive Atlantic partnership, whose power was based in ideological, economic, political and military factors. Creation of the North Atlantic Treaty

Organization finally secured registration of the US military and political cooperation and the UK in the form of cooperation within NATO.

Keywords: *NATO, USA, Great Britain, british-american relationship, security.*

СОЗДАНИЕ НАТО И ЕГО РОЛЬ В БРИТАНСКО–АМЕРИКАНСКИХ ОТНОШЕНИЯХ

В статье рассматривается процесс создания Организации Североатлантического договора. Указывается, что окончание Второй мировой войны дало мощный толчок для развития внешнеполитической деятельности США, отодвинув, таким образом, изоляционизм на второй план. Акцентируется внимание на том, что тесное англо-американское сотрудничество в годы войны переросло в комплексное Атлантическое партнёрство. Создание организации Североатлантического договора окончательно закрепило оформление военно-политического сотрудничества США и Великобритании в форме сотрудничества в рамках НАТО.

Ключевые слова: *НАТО, США, Великобритания, коллективная безопасность, британско–американские отношения.*